

LUDWIG van BEETHOVEN Op:5 No:2 VİYOLONSEL-PIYANO SONATININ FORM VE İCRA TEKNİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

THE EXAMINATION OF LUDWIG van BEETHOVEN Op:5
No:2 CELLO-PIANO SONATA IN TERMS OF FORM AND
PERFORMANCE TECHNIQUES

DOÇ. ŞAHİN İZZET NAZLIKA

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar

sahinizzet.nazliaka@hacettepe.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5016-3305

ÖĞR.GÖR. ZEYNEP ASLI GÜLTEKİN

Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı

cellom65@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6733-4062

Öz: Klasik dönemin en önemli bestecilerinden Ludwig van Beethoven, dönemdaşı besteciler Joseph Haydn (1731-1798) ve Wolfgang Amadeus Mozart'dan (1756-1791) farklı dönemlerde değişkenlik gösteren yorumlama teknikleri ile dikkat çekmektedir. Tüm diğer enstrümanlar için yazdığı eserler ve senfonileri ile birlikte, yaylı çalgılar ailesinin önemli bir üyesi olan viyolonsel için değeri yadsınamaz beş büyük viyolonsel sonatı bırakmıştır. Bu eserler viyolonsel repertuarının kuşkusuz en önemli eserleri arasındadır. Ünlü çellist Steven Isserlis bir röportajında " Beethoven'ın Viyolonsel ve piyano için tüm eserlerini sırayla seslendirmek, eserlerden herhangi birini ayrı ayrı çalmaktan çok farklı bir deneyimdir; bir yaşam boyunca bir yolculuktur. Sonatların harika bir yönü, Beethoven'ın üç ana yaratıcı dönemini temsil etmeleridir. İlk ikisi, Fa major ve Sol minor, Op 5,No:1 ve No:2 bestecinin virtüöz piyanist olarak kendisi için bir kariyer yaptığı bir zamanda yazılmıştır. Her bir sonatı arka arkaya çalmak, bestecini hayatını anlatmaktan farksızdır (Isserlis, 2007)." ifadesini kullanmıştır. Beethoven'ın henüz 25 yaşındayken, beş aylık bir konser turu sırasında yazdığı bu iki sonat, olağanüstü efektlerle dolu, büyük konser parçalarıdır.

Bu çalışmada, Beethoven'ın viyolonsel repertuarı açısından önemi büyük olan ilk viyolonsel sonatlarından Op:5 No:2 form, teknik ve yorumlama açılarından incelenmiştir. Klasik dönem ve Ludwig van Beethoven hakkındaki kısa bilgiler yorumcunun eserin icrasında imgelemine kolaylaştırmak amacı ile verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ludwig van Beethoven, Viyolonsel, Sonat, Op:5 No:2.

Abstract: Ludwig van Beethoven, one of the most important composers of the classical period, is noted for his nuance methods, Unlike his contemporary composers, Joseph Haydn (1731-1798) and Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) which he used this method differently from his contemporaries, and his interpretation methods, which vary in different periods in his life. Along with his works and symphonies for all other instruments, he left five major cello sonatas of undeniable value for the cello, an important member of the family of string instruments. These works are undoubtedly among the most important works of the cello repertoire. Renowned cellist Steven Isserlis said in an interview that ' to sing all of Beethoven's works for Cello and piano in sequence is a very different experience than to play any of the works separately; it is a journey through a lifetime. A wonderful aspect of the sonatas is that they represent the three main creative periods of Beethoven. The first two, Fa major and Sol minor, Op 5, Nos. 1 and Nos. 2, were written at a time when the composer was making a career for himself as a virtuoso pianist. Playing each Sonata in a row is no different from telling the composer about his life.

These two sonatas, written by Beethoven when he was only 25, during a five-month concert tour, are great concert pieces, full of extraordinary effects (Isserlis, 2007).

In this study, Beethoven's first cello sonatas, Op:5 No:2, which are of great importance in terms of the cello repertoire, were examined in terms of form, technique and interpretation. Brief information about the classical period and Ludwig van Beethoven is given in order to facilitate the commentator's imagination in the performance of the work.

It is aimed to provide convenience to the commentator by explaining the terms seen in the Sonata along with detailing the performance and interpretation techniques. The Breitkopf und Hartel edition, written on the basis of the first edition published by Artaria.Co in 1797, was used in the visuals of this work.

Keywords: Ludwig van Beethoven, Violoncello, Sonata, Op:5 No: 2.

Giriş

Ludwig van Beethoven gerek sert mizacı, gerek zamanla büyüyecek olan duyma güçlüğü, gerekse arkasında bıraktığı eşsiz eserleri ile tüm zamanlarda en çok konuşulan ve eserleri en çok yorumlanan bestecilerden biridir. 9 senfonisi orkestra şeflerinin kariyerleri boyunca karşılaşacakları en büyük zorluklardan biridir. 32 piyano sonatı, 10 keman ve 5 viyolonsel sonatı yaylı çalgılar repertuarının merkezinde enstrümcünün tüm teknik ve müzikal kapasitesini kullanması gereken eserlerdendir. Pek çok oda müziği eseri, şarkıları ve konçertoları ile eserleri en çok seslendirilen klasik müzik bestecilerinin şüphesiz ilk sıralarındadır.

Beethoven'ın 5 viyolonsel sonatının, hayatının üç dönemini de kapsayan tüm yaşam öyküsünü tasvir ettiği varsayılır. Hayatının tüm evrelerini eserlerinin içinde yaşamak mümkündür (Horvath, 2014).

L. van Beethoven'ın virtüözitesini sergilemek için Şubat 1796'da beş aylık konser turnesinde, Berlin'de tanıştığı iki yetenekli viyolonselci kardeş, Jean Louis (1749-1819) ve Jean Pierre Duport (1741-1818) dönemin Prusya Kralı Friedrich Wilhelm II'nin (1744-1797) müzik direktörleriydi. Kral Friedrich Wilhelm II, amatör bir çellist olmanın yanında bir müzik aşığıdır. Haydn ve Mozart'ın kuartetler için yazdığı eserlerdeki viyolonsel partilerini başarılı bir şekilde kendi residansında verdiği konserlerde seslendirmiş, Jean Pierre Duport'dan viyolonsel dersleri almaya devam etmiştir.

Op:5 No:1 ve Sol minör Op:5 No:2 Viyolonsel- Piyano Sonatları, besteci henüz 25 yaşındayken ve duyma güçlüğü'nün henüz başlamadığı dönemde Prusya kralı Friedrich Wilhelm II için yazılmıştır. Beethoven, bu dönemde virtüöz piyanist olarak kendisi için bir kariyer yapmaktadır. Eserin ilk seslendirilişinde piyanoyu kendisi, viyolonseli ise kralın viyolonsel öğretmeni Jean Pierre Duport çalmıştır. Döneminde bu pek alışık olunmayan bir stil olmasına rağmen, viyolonselin eşlik için kullanılan bir enstrüman olması alışkanlığından dışarı çıkmış ve solo partiyi viyolonsele vermiştir.

Müzikte klasik dönem Johann Sebastian Bach'ın (1685- 1750) ölümü ile 1750 yılında başlayıp 1800'lerin ilk çeyreğinde sona erer. Bu döneme "klasik" ismini veren, bugün kullandığımız pek çok müzik formunun o dönemde şekil almasından kaynaklanmıştır. Newton, Descartes, Rousseau gibi bilim adamları ve düşünürlerin bu dönemi tamamen yenilemelerinden dolayı "Aydınlanma Çağı" olarak da anılır. Kendinden önceki Barok dönemin aksine çok daha yalın ve sadedir. Müzikle birlikte dinde doğallık ve sadelik, bireysel özgürlük, eşitlik ve ilerlilik dönemin en önemli özelliklerindedir.

Müzik, sanat dalları arasında sivrilererek, toplum için görgüyü simgeleyen en önemli ölçüt haline gelmiştir. Birçok aile çocuklarının müzik eğitimine özen göstermiş, böylece büyük bölümü müzikten iyi anlayan bir nesil yetişmiştir. Kilise ve sarayın aksine müzik halka inmiş, konserler saraylardan konser salonlarına taşınmıştır. Orkestralar gerek enstrüman gerekse kişi sayısı olarak oldukça genişlemiştir.

J. S. Bach'ın ölümü ile yenilik arayışına giren klasik dönemde yeni melodi anlayışı, başlarda kompozisyon açısından kayıplara yol açmıştır. Yeni çok seslilik ve yoğunluk düşüncesini ancak 1780'lere doğru Joseph Haydn (1732- 1809) ve Wolfgang Amadeus Mozart (1756- 1791) getirmiştir. Haydn ve Mozart'ın eserleri kendilerinden önce gelen Johann Sebastian Bach'tan çok, George Philipp Telemann (1681- 1767) ve Domenico Scarlatti'nin (1695-1757) izlerini taşır. Ön-klasik olarak adlandırılan besteciler Kuzey Almanya'da Carl Phillip Emanuel Bach (1714- 1788), Mannheim'de Johann Stamitz (1717- 1757), Viyana'da Mathias Georg Monn (1717-1750), Christoph Wagenseil (1715- 1777), Milano'da Giovanni Battista Sammartini (1700- 1775)'dir. Viyana klasikleri olarak bilinen J. Haydn, W.A.Mozart ve L.van Beethoven Klasik dönemin öncüleri kabul edilir.

Başlarda Viyana tarzı, Mannheim tarzına göre daha az şaşıklı ve heyecansız bulunmuştur. Fakat daha sonra Haydn'ın senfonileriyle birlikte çok daha ileri tonal arayışlar içine girmiştir ve 1800'lerde tek başına orkestra ve oda müziği eserlerinde dönemin temsilcisi olmuştur.

Klasik dönem ile sonat formu köklü bir değişime girmiştir. Basso continuo (sürekli bass) eşlikler yerini homofoniye¹ (yatay yerine dikey uyumlu sesler), klavsen yerini piyano eşliklerine bırakmıştır. Solo piyano sonatları, solo konçertolar, yaylı çalgı toplulukları ve senfoniler artmıştır.

Problem Durumu

Bu araştırmanın problem cümlesi Ludwig van Beethoven op:5 no:2 viyolonsel- piyano sonatının form ve icra teknikleri bakımından analizi nasıldır şeklinde oluşturulmuştur.

Alt Problemler

Ludwig van Beethoven op:5 no:2 viyolonsel- piyano sonatı;

1. Ludwig van Beethoven op:5 no:2 viyolonsel- piyano sonatı 1. bölümün analizi nasıldır?
2. Ludwig van Beethoven op:5 no:2 viyolonsel- piyano sonatı 2. bölümün analizi nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Ludwig van Beethoven op:5 no:2 viyolonsel- piyano sonatı eserinin performans ve yorumlama tekniklerinin detaylandırılması ile birlikte sonat içerisinde görülen terimler açıklanarak yorumcuya kolaylık sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Çalışma, eseri çalışacak öğrenci ve çalıştıracak öğretmenlere kılavuz oluşturması amacı taşımaktadır.

¹ Homofoni: Bir ana melodiye diğer seslerin uyumlu eşlik etmeleri.

Sınırlılıklar

Çalışma, Ludwig van Beethoven op:5 no:2 viyolonsel- piyano sonatı ile sınırlıdır.

Yöntem

Çalışma form ve teknik analizin yapıldığı betimsel bir çalışmadır. Nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yapılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013'den akt. Kırak, 2020). Doküman analizi hem basılı hem de elektronik belgeleri gözden geçirmek ve değerlendirmek için sistematik bir prosedürdür (Bowen, 2009). Analizi yapılan içerik müzik notasıdır. Çalışmada Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uyulmuştur.

Ludwig Van Beethoven'ın Hayatı

Ludwig van Beethoven tenor ve müzik eğitmeni olan Johann van Beethoven ve Maria Magdalena Leyn'in çocuğu olarak 17 Aralık 1770 de Bonn'da dünyaya gelmiştir. İlk piyano derslerini dört yaşında alkol sorunu olan, çok sert ve acımasızlığıyla bilinen babasından aldığı bilinmektedir. Aşırı baskıcı olan babası kuşkusuz yeni bir Mozart yaratma hayalindeydi. Beethoven ilk konserini 7 yaşında verdi. 1779 yılında Christian Gottlob Neefe (1748-1798) ile çalışmaya başlamıştır. Neefe, Beethoven'ın dikkatini J.S. Bach'in eserleri üzerine yönlendirmiştir. 1783 yılında ilk bestesi "Dressler'in marşı üzerine çeşitlemeler"i yayınlamıştır. Beethoven, 13 yaşında sarayda org çalmaya başlamış, bu dönemde onu dinleyen Haydn Viyana'ya, Mozart'ın yanına gitmesini tavsiye etmiştir. 1787 yılında Mozart ile çalışmak için Viyana'ya gitmiş, bir süre kendisiyle çalışma imkânı bulmuştur. Beethoven'ın yeteneğini ilk keşfeden kişi de Mozart'dır. Bir süre sonra annesinin rahatsızlanması üzerine Bonn'a geri dönmüş ve para kazanmak için Kont Walstein'in orkestrasında 4 yıl viyola çalmıştır (Şenol, 2019).

Annesinin ölümü ile hayatının en acı dönemini geçiren Beethoven'ın omuzlarına aynı zamanda babasının ve iki kardeşinin bakımı da yüklenmiştir. Oldukça aksi ve sinirli bir insan olmuştur. Çevresindeki insanların ondan çok daha rahat ve çok daha mutlu olduklarını düşündükçe daha da öfkelenmiştir. Bu dönemki asabi hareketleri ona 'Çılgın İspanyol' lakabını takmalarına neden olmuştur. Annesinin ölümünden sonra tekrar Mozart ile çalışabilmek için Viyana'ya dönmüş fakat Mozart'ın öldüğünü öğrenmiştir.

Bu dönemde Haydn, Beethoven'a rehberlik etmiştir fakat asıl hocası Füg tekniği ile tanınan Johann Georg Albrechtsberger (1736- 1809) olmuştur. Besteci olarak tekniğini geliştirmek için Johann Baptist Schenk'ten (1753-1836) ve vokal kompozisyon için Antonio Salieri'den (1750- 1825) dersler almıştır. 1798 yılında işitme problemleri başlamış ve bu tarihten itibaren 21 yıl hiç kimse ile iletişim kurmamıştır. 1819 yılında yazarak iletişim kurmaya başladığında da tamamen duyma yetisini kaybetmiştir.

Beethoven hayatı boyunca zatürre, tifo, eritema nodosum gibi birçok hastalıkla mücadele etmiş, 1826 yılında siroz hastası olmuş ve 26 Mart 1827 yılında bu hastalıktan ölmüştür. Beste yapmadan önce uyanık kalmak için kafasını buzlu suya sokma alışkanlığının sağırlığında bir rolü olduğu da tartışma konuları içindedir ("Beethoven - Hayattan İlginç Gerçekler. Ludwig Van Beethoven - Biyografi, Yaratıcılık", 2017).

Beethoven'ın eserleri klasik formda olmakla birlikte özellikle Op:109 Piyano sonatı ile birlikte Romantik döneme geçişte bir köprü oluşturmuştur.

Eserlerinin daha iyi anlaşılması için eserin Beethoven'ın hayatının hangi döneminde bestelendiğini bilmek önem arz eder.

Gençlik Dönemi (1790-1802): Beethoven'ın gençlik zamanları Fransız Devriminin (1789) getirdiği yeni boyutların Avrupa'yı sarstığı döneme denk gelir. Ülkesinde ve dışarıda olan değişimleri O'nun yapıtlarına da yansır. Babasından aldığı ilk müzik dersleri esnasında yaptığı her yanlıta ciddi şekilde şiddete maruz kalmış, Klasik dönemin kısıtlayıcı tarzının da etkisiyle gençlik dönem eserleri net ve denge üzerine kuruludur. Henüz duyum sorunları başlamamıştır. Kendini ispat etme kaygısı ile oldukça fazla küçük parça, şarkı, danslar ve varyasyonlar bestelemiştir. Eserlerini arşivleme alışkanlığı henüz yoktur. Aklına gelen melodileri tek kağıtlara not aldığından bazı eserleri kayıptır (Spinditty, 2020).

Orta Yaş Dönemi (1802-1812): Bu döneme Beethoven'ın kahramanlık dönemi de denir. Duyum sıkıntıları artmaya başlamıştır. Fakat deli olduğunu düşünen çevresinin sağır olduğunu da öğrenilmesi, çıkabilecek dedikodular nedeniyle bestecilik kariyerini de etkileyeceğinden gizlemeye çalışmak onu daha da strese sürüklemektedir.

Klasizm kalıplarından çıkmaya başlamış, daha cesur, daha bireysel bir tonla yazmaya başlamıştır. Kendini özgürce ifade edebildiği dönemdir. Basit bir tema alıp bu temayı geliştirmeyi çok kullandığından bu dönem eserleri diğerlerine göre daha uzundur. Eserlerini tek kağıtlardan nota defterlerine aktarmaya başlamıştır. Eserlerinde romantik müzikal motifler görülür.

Olgunluk Dönemi (1816-1827): Fransız devriminin ardından I. Napolyon'un tahtı kesin olarak bırakması ile Beethoven'ın desteklediği Cumhuriyetçiliğin başarısızlığı, sürekli yaşadığı rahatsızlıklar nedeni ile yazmaya uzun süreli aralar vermek zorunda kalması Beethoven'ın maddi durumunu da olumsuz yönde etkilemektedir.

Artık tamamen kaybettiği duyma yetisi ile yazarak anlaşmaya başlamıştır. Eserlerini artık sadece müziği iyi bilenler için yazmaya başlamış, bu nedenle de daha az anlaşılmaya başlanmıştır. Stili pek takdir görmemiştir. Polifonik müziği eserlerine katma tutkusu en zor eserlerini bu dönemde hayata geçirmiştir. Eserlerini en uzun zamanda yazdığı, fakat en iddialı eserlerini yarattığı dönemdir.

Bulgular

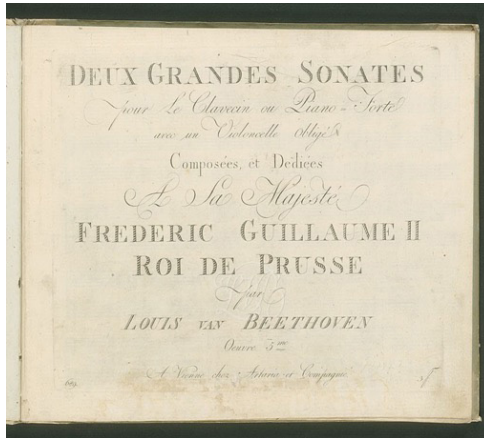
Op: 5 No: 2 Sol Minör Viyolonel–Piyano Sonatının Teknik Ve Formal İncelemesi

19. yüzyılın başlarında sonatlar, genellikle enstrüman eşlikli piyano sonatları olarak yazılırdı. Örneğin Beethoven ilk keman sonatlarını da Keman eşliği ile Piyano sonatı olarak yayınlamıştır. Bu dönemde, viyolonsel sonatlarında, piyanoda sağ el melodiyi çalarken, viyolonsel in piyanonun sol elini taklit etmesi oldukça yaygındı. Beethoven, gerçek anlamda ayrı olarak yazılı bir piyano partisi olan ilk viyolonsel sonatlarını bestelemekle tanınır.

Op:5 No:2 Viyolonsel- Piyano sonatının ilk seslendirilişi Mayıs ya da Haziran 1796 yılında Berlin’de Jean Louis Duport tarafından yapılmıştır. 5 Şubat 1797 yılında nota yayınevi Artaria & Co² tarafından ilk kez Viyana’da basılmıştır. Op:5 No:2 sonatta viyolonsel in ses aralığı daha da genişletilerek eşlik enstrümanı olmaktan öteye geçmiştir.

1799 yılı ilkbaharında ünlü kontrabassçı Domenico Dragonetti (1763- 1846) de Op:5 No:2 sonatı Viyana’da seslendirmiştir (Aktuze, 1997).

Op:2 , Fa minör Piyano sonatı ve Do minör Piyanolu trionun tutkusunu anımsatır. Özellikle ünlü Op:69 No:3 Viyolonsel sonatı, rollerin eşit olduğu ilk viyolonsel- piyano sonatı olarak bilinirken, aslında Beethoven’ın daha önce de böyle bir eşitlik denediği Op:5 No:2 sonatında açıkça görülmektedir. Beethoven, Antonio Salieri’ye ithaf edilen Op:12 No:1 Re Majör Keman-Piyano sonatında da benzer bir yaklaşım benimsemiştir. Açılış ana temasını önce keman ve daha sonra piyano çalarken, daha sonra her iki enstrüman arasında paylaşılmaktadır. Bu Beethoven’ın gençlik döneminde formüle ettiği bir kavramdır.

Görsel 1. Ludwig van Beethoven Piyano- Viyolonsel Sonatı Op:5 No: 2 Artaria Co. edisyonu (1797).

² Artaria & Co. 18. Ve 19. Yüzyılda Viyana’da en önemli müzik notalarının yayıncısı firma.

³ Bu çalışmanın görsellerinde 1797 yılında Artaria.Co tarafından yayınlanan ilk edisyonu temel alınarak yazılan Breitkopf und Hartel edisyonu kullanılmıştır.

1.Bölüm: Adagio sostenuto

(38)1

ZWEI SONATEN
für Pianoforte und Violoncell

Beethovens Werke. Serie 12. N° 108.

L. VAN BETHOVEN.
Dem König Friedrich Wilhelm II gewidmet.
Op. 5. N° 2.

Sonate N° 2.

Adagio sostenuto ed espressivo.

VIOLONCELLO. *Adagio sostenuto ed espressivo.*

PIANOFORTE. *Adagio sostenuto ed espressivo.*

Originalverleger: Artaria & Co in Wien. H. 108. Nach und Druck von Breitkopf & Härtel in Leipzig.

Görsel 2. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 1.

Sonatin 553 ölçüden oluşan ilk bölümü Sol minör tonunda, Adagio, ağır ve uzun bir giriş ile açılır. 4/4 'lük ölçüdeki bu giriş, uzunluğu açısından kendi başına bir bölüm olarak bile ele alınabilir (Görsel 2).

Görsel 3. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 13.

Bu dönemde girişlerin genel olarak hızlı olduğu bilinmektedir. Beethoven Op:5 No:1 sonatında olduğu gibi Op:5 No:2 sonatında da piyano partisindeki yoğun akorlar ve ani nüans değişimlerini, daha durağan fakat tutkulu bir viyolonsel melodisi karşılar. İlk ölçülerde gelen melodi ana temayı oluşturur ve tüm geçişlerde her iki enstrümanda birden aynı melodi yinelenir. Bu Bölümü 3/4'lük, çok canlı *Allegro molto piu presto* bölüm takip eder. *Allegro* bölüm viyolonselinin temayı çalışısıyla başlar, piyanonun üçlemeleri bölüme daha da aceleci bir hava katar (Görsel 3).

10 (48)

B. 106.

Görsel 4. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 16.

Yükselerek gelen Si bemol Majördeki ikinci tema, ilkinde karşıtlık oluşturmaz. Gelişme bölümünde ana temanın ritmik bölümleri üzerinde modülasyon izlenir (Görsel 4).

Görsel 5. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 15.

Op.5 No:2 Viyolonsel ve Piyano sonatında birinci bölüm, çello ve piyanodaki karşıt gamlar ile ve dinleyicinin lezzetli etkileşimi kavramasını sağlayan, uyumlu orta hızdaki ritim (dörtlük ve sekizlik notalar) ile kapanır (Görsel 5).

The image shows a page of musical notation for a piano and voice piece. The score is in G major and 3/4 time. It features a piano accompaniment and a vocal line. The piano part consists of a right-hand melody with eighth-note patterns and a left-hand accompaniment with eighth-note chords. The vocal line is in the soprano register, with lyrics 'vi - tar - dan pp do'. The score includes dynamic markings such as 'p', 'dolce', 'cresc.', and 'pp'. The piece ends with a double bar line and the instruction 'B. 100.'.

Görsel 6. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 13.

Aynı bölümün başlarında, Viyolonsel ve Piyano azalan motifleri artan bir sırayla değişerek dostane bir rekabettedir. 343. Ölçünün başında, Piyano Re – Do – Si çaldıktan sonra, Viyolonsel bir ses yukarıdan Mi – Re – Do çalarak takip eder. Piyano bunu Fa – Mi – Re çalarak cevaplar ve viyolonsel bunun üzerine Sol – Fa – Mi çalarak rekabeti sürdürür. En son olarak Piyano aynı ritmik doku üzerine Si – La – Sol seslerini duyurarak son sözü söyler. Melodik hat bir kez daha bütüncül inişine başlar (Görsel 6).

10 (42)

B. 106.

Görsel 7. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 10.

Taklit (imitasyon) Op. 5 No:2 sonatın ilk bölümünde başka yerlerde de önemli roller alır. 209. Ölçüde, Viyolonsel, dörtlük notalar halinde Do# - La önermesini çalarlarken piyano bu fikri sol elde Re – La şeklinde cevaplar. Viyolonsel de zorunlu olarak Re- La'ya döner. Bu hoş diyalog iki kez daha devam eder ve 220. ölçüden sonra viyolonsel ve piyano daha şaşırtıcı ve karışık bir kontrpuan içine dalarlar (Görsel 7).

Alt Probleme Yönelik Bulgular

Tablo 1. 1. Bölüm Adagio sostenuto e espressivo bölümüne ilişkin tonalite tablosu

Ölçü Numarası	Tonlar
1-7	Sol minör
15-18	Mi bemol Majör
19-20	Do minör
20-21	Re minör
21-23	Fa Majör
23-24	Mi bemol Majör
24-25	Si bemol minör
26	Fa minör
26-30	La bemol majör
30-31	Si bemol minör
31-32	Do minör
32-34	Re minör
34-44	Sol minör

Yukarıda ölçü numaraları ile form çözümlemesi yapılan, Adagio sostenuto espressivo olarak adlandırılan ilk bölüm bir Sol minör akoru ile başlar ve piyano noktalı bir ifade ile beşinci ölçüde melodik bir temayı viyolonsele bırakır. 7. Ölçüde piyano Mi bemol majöre modülasyon yapar. İki enstrüman ölçü 10'da kanondadır. Bölümün gelişme kısmı viyolonsele birkaç anahtar değişikliği yaparak ilk ölçülerdeki ile aynı noktalı ritmi kullanır. Mi bemol majör, Do minör, Mi bemol minör ve Si bemol minör üzerinde yapılan modülasyonlar sonucunda La bemol majörde daha önceki bir temanın yeniden ifadesi duyulur. Hareketi sonlandıran uzun sessizlik dönemleri, Beethoven'ın üçüncü senfonisindeki (Eroica) sessizliklere benzer.

Tablo 2. 1. Bölüm Allegro molto più tosto presto bölümüne ilişkin tonalite tablosu

Ölçü Numarası	Tonlar
45-83	Sol minör
84-92	Mi bemol Majör
93-101	Fa minör
102-105	Fa Majör
106-132	Si bemol Majör
133-143	Si bemol minör
144-184	Si bemol Majör
185-191	Do minör
192-215	Si bemol Majör

Allegro molto più tosto presto bölümünün 45. ölçüde başlayan birinci teması, Beethoven'ın erken dönem eserlerindeki Allegro bölümlerinin en uzunlarından biridir. Bu nedenle bölüm sonundaki tekrar işareti pek çok yorumcu tarafından yapılmamaktadır. Allegro'nun ilk notası aynı zamanda Adagio hareketinin çözümü olarak da işlev görür. Viyolonsel ve piyano temayı eşit oranda sunar. Piyanodaki arpejler bölümün hareketlenmesini sağlar. 70. ölçüde her iki enstrüman birbirini taklit ederek Si bemol Majör tonda bir köprü oluşturur ve geçiş temasına girer. İkinci tema ölçü 106'da başlar. 164. ölçüde Codetta ile bağlanan kapanış Si bemol Majör ile bitmeden önce Si natürel vurgusu ile Do minör tona doğru çekilir ve 192. ölçüde yeniden Si bemol Majör ton ile sona erer.

2. Bölüm Rondo- Allegro:

24 (56)

B. 100.

Görsel 8. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) - s. 24.

Sonatin 304 ölçüden oluşan 2. Bölümü hızlı bir *Rondo*'dur. Müzik karanlık Sol minör tondan parlak bir Sol majör tona dönüşür. İlk bölüm ile tam bir kontrast oluşturan Rondo bölüm, zarif, sevimli bir havadadır. İki enstrümanın güçlü diyalogları bölümü daha da zenginleştirir. Akıcı ana tema kolaylıkla akılda kalır. Do majör tonda gelen hızlı pasajlar ve arpejler viyolonsele kendini gösterme olanağı sunar (Görsel 8).

00042942

32 (64)

ten. ten.

decresc.

p

B. 106.

Görsel 9. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 32.

Op. 5 No:2 Sonatin ikinci bölümünün sonunda viyolonsele ve piyano, oldukça hareketli ve taklit içermeyen birçok sesliliği paylaşırlar. Viyolonsele geliştirilmiş olan birincil melodiyi onaltılık notalar olarak çalarken, piyano 30 saniye süresince sağ elde gelen gam notalarını pedalla çalınan sol eldeki notalarla birleştirerek parlattır (Görsel 9).

(17) 17

The image displays a musical score for the first movement of Beethoven's Op. 12, No. 1. The score is arranged in five systems, each with a violin part on the top staff and a piano accompaniment on the bottom staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The score shows a complex interplay between the two instruments, with the piano part featuring dense, rhythmic patterns and the violin part providing melodic lines. The score is marked with 'B. 92.' at the bottom center.

Görsel 10. Breitkopf und Hartel edisyonu (1863) s. 17.

Beethoven'in keman sonatları da çeşitli kontrpuantal pasajlar içerir. Keman ve piyano için Op:12, 1 numaralı sonatında, piyano ile kemanın Rondo bölümünün ilk kısmındaki kontrpuantal diyalogun, yukarıda verilen örneğin 25-39 sayılı ölçülerinde görünen diyalog ile benzerlik taşıdığı gibi (Görsel 10).

İkinci bölüm, iki enstrümanın canlı ve zevkli bir oyun gibi sürdürdüğü finale sona erer.

Beethoven'in Opus:5 Viyolonsel Piyano Sonatları, genç bir bestecinin sınırları zorlamaya çalışmasından daha çok, yeni bir düşünce yönünü işaret eder. Beethoven, viyolonsel ve piyanoyu eşit sayarak, tüm yapıyı bunun üzerine kuran Op:5 sonatlarının dışında Op.102 ve Op 69 gibi, karmaşık ve derin diğer sonatlarında da bu düşüncüyü sürdürmüştür.

2. Alt Probleme Yönelik Bulgular

Tablo 3. 2. Bölüm Rondo Allegro bölümüne ilişkin tonalite tablosu

Ölçü Numarası	Tonlar
1-32	Sol Majör
33-48	Re Majör
52-59	Re minör
66-81	Sol Majör
100-151	Do Majör
167-182	Sol Majör
196-211	Sol Majör
215-222	Sol minör
228-235	Sol Majör
280-304	Sol Majör

Yukarıda ölçü numaraları ile form çözümlemesi yapılan Rondo başlıklı Allegro bölümü klasik sonat formundadır. Bölüm piyanonun girişi ile açılır, 12. Ölçüde viyoloncelin girişi ile devam eder. 33. Ölçüde başlayan Re Majör bölüm melodik bir geçiş sağlayarak La Majör ve Mi Majör üzerinde de geçişler yaparak 66. Ölçüde eksen tona geri döner. 99. ölçüye kadar tema ve sergi bölümünden oluşur. 100. Ölçüde 4. Derece tonunda verilen gelişme bölümü 167. Ölçüde temanın yeniden gelişi ile eksen tona geri döner. 280. ölçüde bir Coda ile bağlanır.

Koda, orijinal temanın ritmik olarak değiştirilmiş bir versiyonunu sunar ve Mi bemol Majör tona tek nota ile asılı kalarak modülasyon yapma hissi uyandırır fakat eksen tona dönerek bitirir.

Sonuç ve Öneriler

Beethoven Op:5 No:1 ve No:2 sonatlarının yayınlanmış orijinal başlık sayfasında “Klavyen için İki Büyük Sonat” veya “Viyolonsel zorunluluğu olan Piyano için İki Büyük Sonat” yazmaktadır. Bu eseri viyolonsel bölümü olan piyano sonatı olmaktan çıkarmış, döneminde oldukça değişik olan viyolonsel ile eşit ortaklı bir sonat haline getirmiştir.

Çalışmanın örnekleme olan Ludwig Van Beethoven Op:5 No:2 Piyano - Viyolonsel sonatı Sol minör tonunda, 2 bölümlü ve yaklaşık 25 dakika uzunluğundadır. Sonatın açılışı uzunluğu nedeniyle başlı başına bir bölüm olarak da değerlendirilebilir. 4/ 4'lük ölçüde, *Adagio sostenuto* bölümde ana tema ilk ölçülerde kendini gösterir. Her iki enstrümanda benzetimlerle ana tema gelişir. Bu açılış Beethoven'ın Eroica gibi bazı eserleri ile benzerlik göstermesiyle dikkati çeker.

2.bölüm klasik bir Rondo Allegrosudur. İlk bölüm ile tezatlık içindedir. Final bu sefer 2/4 zamanlı ve Sol Majör tondadır. Çeşitli canlı ve ritmik motiflerle süslenmiştir. Telaşlı bir Coda ile son bulur.

Sonuç olarak bu bölüm, Rondo başlıklı Allegro bölümü klasik sonat formundadır.

Bir müzisyenin eser icrasındaki temel taşlardan biri, eserin içeriğinin iyice anlaşılması ve yorumda bu içeriğin güzel yansıtılmasıdır. Bu çalışma, enstrümanist için bestecinin hayatını ve eserin yazıldığı dönemi açıklamayı, eserin seslendirilişinde özellikle belirtilmesi gereken noktaları incelemeyi ve eser üzerinde yazılı olan tanımları açıklamayı amaçlamıştır.

Beethoven Op:5 No:1ve No:2 viyolonsel ve piyano sonatları, Klasik dönemin ilk yarısına denk gelir. 1796 yılında viyolonsel henüz şimdiki modern formunu kazanmamıştır. Pik henüz kullanılmamaktadır. Adrian Francois Servais (1807-1866) viyolonsel için piki 1860 yılında keşfetmiştir. Modern arşe ise 1785 yılında Francois Tourte (1747-1835) tarafından geliştirilmeye başlanmış fakat 1803 yılında Balliot, Rode ve Kreutzer'in yayınladığı "*Method de Violon*" a kadar kullanılmamıştır. Op:5 No:1 ve No:2 sonat döneminde halen Barok arşe kullanılmaktadır.

Beethoven'ın bu sonatını yazdığı zamanında henüz piano – forte isimli enstrüman kullanılmaktadır ve bu enstrümanın sesinin günümüz modern piyanolara göre daha sınırlı olduğu bilinmektedir. Eserin seslendirilmesinde o zamanda var olmayan modern bir kuyruklu piyano kullanmak bir denge problemine yol açacaktır.

Klasik dönemde yaylı çalgılar halen bağırsak tel kullanılmaktadır. Daha sağlam ve parlak tonlu metal tellere geçiş yapılmamıştır. La ve re tellerinde nadiren gümüş kaplı teller görülmektedir. İcrada da modern stile göre daha yumuşak, sade ve zarif sesler, uzun seslerde açılıp kapanarak ses tutma, noktalı notaları biraz daha uzun çalma karakteristik klasik dönem özellikleridir.

Öneriler

Daha iyi bir performans için göz önünde bulundurulması gereken çalışma teknikleri şunlardır:

I. Parmak numarası (Duete): Yorumcular arasındaki ortak karar parmak numaralarının melodiyi kolay ifade edebilmek için mümkün olduğunca kolay seçilmesidir. Parmak numarası ses rengini ve müzik cümlesini bölmemelidir. Entenasyon, ritmik düzen, hız ve nüanslar da parmak numaralarıyla oldukça bağlantılıdır. "Cantabile" bir pasajın ses rengi üst tellerde de alt tellerde de aynı rengi vermelidir. Hızlı pasajlarda aynı tel üzerinde fazla pozisyon değişikliği yerine mümkün olduğunca farklı tellerde az pozisyon değişikliği tercih edilmelidir.

⁴ Cantabile: Şarkı söyler gibi.

II. Arşeleme: Arşeleme de aynı parmak numarası gibi ses ve cümle için çok büyük öneme sahiptir. Uzun "Cantabile" cümleler dengeli, bölünmeyen uzun arşelere ihtiyaç duyar. Hızlı pasajlar ise efektif, kısa, ayrı ve basınçlı arşe gerektirir. Aksanlı⁵ notalar dibe yakın, çekerek yapılmalı, eksik ölçüler iterek alınmalıdır. 4/4 'lük bölümlerdeki 1 ve 3. vuruşlarda gelen aksanlar ve 6/8 'lik bölümlerdeki 1 ve 4. vuruşta gelen aksanlar çekerek çalınırsa çok daha ideal bir ses kazanılacaktır.

Arşelemenin kuşkusuz en önemli gereği karakter içindir. Hafif çalınması gereken eşlik partileri ve Cantabile bölümler daha az basınçlı fakat halen kaliteli bir tonda çalınmalıdır. Viyolonselci her zaman kaliteli sesi aramalıdır.

"Messa di Voce" Leopold Mozart'ın "A Treatise on the Fundamental Principle of Violin Playing" (1756) kitabındaki anlatımında, bir notanın tek arşe içinde kesintisiz "crescendo- decrescendo"⁶ ile belirtilmesi olarak tanımlanmıştır.

Güçlü ataklar incelikten uzak ve ani bir vurguyla yapılmalıdır. Her nota büyük bir basınçla, arşenin ortasında, baskının gevşemesine izin vermeden, gerginliği koruyarak ve büyük bir tonla belirtilmelidir.

Op:5 No:1 ve No:2 sonatların yazıldığı sırada kullanılan eski model arşe ile "legato"⁷ ve "mezza di voce" çok daha rahat çalınabilmektedir.

Beethoven için Legato çok önemlidir. Öğrencilerinden olan Carl Czerny (1791-1857) bir mektubunda "Beethoven, Mozart'ın stili halen modayken, diğer tüm piyanistlerden daha fazla özen gösterdiği legato ve staccato⁸ tekniği ile unutulmaz bir icracıdır" demiştir.

Yavaş ve lirik pasajlar ses kalitesi değişmeden, tutarak çalınmalıdır. Arşe telin üzerinde kalmalı, gereksiz aksanlar yapılmamalıdır.

Hızlı pasajlar "detache"⁹ ya da "spiccato"¹⁰ çalınır. Detache'nin amacı daha kararlı, enerjik, güçlü ve dakik sestir. Spiccato da hızlı pasajlarda kullanılan bir arşe tekniğidir, detache ye göre daha akıcı ve hafiftir. Sonat içerisinde daha hafif spiccato sesi alabilmek için tuşeye biraz yaklaşılmalıdır.

III.Tempo: Klasik dönemde metronom henüz icat edilmemiştir. 1815 yılında Johann Nepomuk Malzel metronomu icat edene kadar Johann Joachim Quantz (1697-1773) 'ın dizayn ettiği ve "On Playing the Flute" (1752) 'de yayınladığı kitabında tempolar nabıza göre ayarlanmıştır.

⁵ Aksan: Vurgu

⁶ Crescendo: Ses şiddetini yükselterek, açılarak
Decrescendo: Ses şiddetini alçaltarak, kapanarak

⁷ Legato: Bağlı, notaların kesintisiz çalınması

⁸ Staccato: Kesik kesik

⁹ Detache: Telden ayrılmadan ayrı çalınan arşe tekniği

¹⁰ Spiccato: Zıplatarak yapılan arşe tekniği

Allegro assai (Allegro di moldo, presto vb.) = 2'lik notaya bir nabız atışı

Allegretto (Allegro ma non troppo, non presto, moderato vb.) = 4'lük notaya bir nabız atışı

Adagio cantabile (Cantabile, Arioso, Larghetto, Dolce, Poco Andante, Affetuoso, Maestoso vb.) = 8'lik notaya bir nabız atışı

Adagio (Pesante, Lento, Largo assai, Grave vb.) = 8'lik notaya iki nabız atışı olarak belirlenmiştir. Nabız atışı ortalama 80 metronomdadır.

Ayrıca o dönemde *Allegretto*, *Allegro assai*'nin yarı temposunda, *Adagio cantabile*, *Allegro*'nun yarı temposunda ve *Adagio*, *Adagio cantabile*'nin yarı temposunda olarak belirtilmiştir. Leopold Mozart'ın "*Tempi terminology*" kitabında tempo işaretleri anlamları ile yer almaktadır.

Vivace, günümüzde *Allegro*'dan daha hızlı düşünülürken, Klasik dönemde *Allegro* ile ortalama aynı tempolardadır. *Vivace*'nin anlamı canlı, neşeli, yavaş ile hızlı arasında, tüm kelimeler belirtilerek olarak anlatılmıştır.

Sostenuto; bitkin, melodiyi abartmadan anlamındadır.

Allegro; alaycı, oyuncu ve çok hızlı değildir.

Adagio ise sadece yavaş olarak anlatılmıştır.

Leopold Mozart'ın kitabının o dönem yaygın olarak kullanıldığı düşünülürse Beethoven cello sonat Op:5 No:1 'de *Allegro vivace* bölümü, ilk bölüm *Allegro*'dan daha hızlı değildir. Girişteki *Adagio Sostenuto* bölüm yine bu düşünce de yavaş, abartısız ve tutarak çalınmalıdır.

IV.Vibrato ve Artikülasyon: Klasik dönemde vibrato¹¹ icracılar tarafından daha çok tremolo¹²ya yakın hızda yapılmaktadır. Leopold Mozart vibratoyu "titrek bir ses ile" "tele hafifçe vurarak" olarak tarif etmiştir. Yavaş vibrato sadece legato bölümlerde yapılmalıdır.

İyi vibrato parmak ya da pozisyon değişikliklerinde ve tel geçişlerinde kesilmeyen vibratodur. Beethoven Op:5 No:1 cello sonat girişindeki *Adagio sostenuto* bölümün yumuşak bir arşe ve sıcak bir vibrato ile çalınması önerilir. Küçük bir vibrato esrarengiz bir hava verecektir.

Artikülasyon da çok belirgin olmalıdır. Ayrı notalar ile staccato notalar arasındaki fark belirtilmelidir. İyi bir artikülasyon ve vibrato müzikteki niteliği, berraklığı ve hafifliği öne çıkarır.

¹¹ Vibrato: Tutulan sesin birçok kez ton yüksekliğine değişmesi

¹² Tremolo: Yaylı çalgılarda yayı titreterek aynı sesin hızlıca yinelenmesi

Cümle bitişlerindeki notalar hafif ve aksansız çalınmalıdır. İlk iki motifte cello ve piyano beraber çaldıklarından dolayı birbirlerini dikkatlice dinleyip aynı artikülasyonda ve karakterde olmaya özen göstermelidir. Uzun crescendo ve decrescendolar ani olmamalı, duygu korunmalıdır.

Sforzando¹³, fortepiano¹⁴ ve aksanlar ani olmalı,öncesinde herhangi bir hazırlık hissi uyandırmamalı, crescendo yapılmamalıdır.

Kaynakça

Aktuze, İrkin (1997). *Müziği Okumak* (3 b., Cilt 1, s. 202). içinde İstanbul: Pan Yayıncılık.

Aktüze, İrkin (2002). *Müziği Okumak* (Cilt 2). İstanbul: Pan Yayıncılık.

Beethoven Ludvig van (tarih yok). *Cello Sonata No.2, Op.5 No.2*. [https://imslp.org/wiki/Cello_Sonata_No.2%2C_Op.5_No.2_\(Beethoven%2C_Ludwig_van\)](https://imslp.org/wiki/Cello_Sonata_No.2%2C_Op.5_No.2_(Beethoven%2C_Ludwig_van)) adresinden alındı.

Bowen, Glenn (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9, 27-40 s.27.

Wach, Elise (2013, Eylül 27). Learning about qualitative document analysis.

İnternet Kaynakçası

"Beethoven - Hayattan İlginç Gerçekler. Ludwig Van Beethoven - Biyografi, Yaratıcılık". (2017). 05 28, 2021 tarihinde <https://tr.ruarrijoseph.com/>. adresinden alındı.

Horvath, Janet (2014, Ocak 3). *A Cellist's Dream – The Beethoven Cello Sonatas*. <https://interlude.hk/a-cellists-dream-the-beethoven-cello-sonatas/> adresinden alındı.

Isserlis, Steven (2007, 01 12). *How I fell in love with Ludwig*. https://www.theguardian.com/:_www.the_guardian.com/music/2007/jan/12/classicalmusicandopera adresinden alındı.

Mcglaughlin, Bill (2012, Nisan 23) Saint Paul Sunday <http://billmcglaughlin.com/articles/page/2> adresinden alındı.

Spinditty. (2020, February 25). *The Three Periods*. spinditty: <https://spinditty.com/genres/Beethoven-the-Early-Period> adresinden alındı.

Şenol, Semra (2019, 12 16). *Beethoven Kimdir?* https://medium.com/:_https://medium.com/t%C3%BCrkiye/beethoven-kimdir-1df1fb538188 adresinden alındı.

Vikipedi. (tarih yok). *Ludwig van Beethoven*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ludwig_van_Beethoven adresinden alındı.

¹³ Sforzando: Bir ses ya da akoru aniden güçlendirme, vurgulama işareti

¹⁴ Fortepiano: Önce güçlü, hemen ardından hafif şekilde çalma